

VEČNO HREPENENJE

OTAKAR BŘEZINA

reko vseh daljav časa in prostora koprne drug po drugem bratje istega duhovnega rodu. Vsak odgovor, ki so ga za-slutili v molčanju zemlje, slednja zagonetka, ki jim je ostala nema, vsak sen, ki se ga boje priznati, jih zbližuje. Kakor da bi izvrševali ukaze, dane jim v drugem življenju v hip-notičnem snu, hodijo drug k drugemu po stezah vseh pomladi, v tišini vseh noči. Narodili so se ob isti uri v večnosti. Podobe nji-hovih duhovnih obličij se zrcalijo druga ob drugi, ko pijejo omo-tični iz istega vrelca večnih vodâ. Sojeno jim je, da delajo zase in da si podajajo nedovršeno delo iz roke v roko. Ko umirajo, volijo drug drugemu bogastvo svojega rodu, vsa svoja skrivnostna najdišča, neporavnane grehe, neizbojevane zmage, vso nemoč svojih pogledov. Njihova usoda se dopolnjuje, ko so se našli v luči zemlje; in če je tudi kdaj kazalo, da se ločujejo, se vendar nikdar ne ločijo. Samo od samih sebe sprejemajo darove, ki jih ne poni-žujejo. Samo od ran, ki si jih zadajajo med sabo, so ranjeni do smrti. Upanja so jim skupna kot vsem znano zavetje, ki ga naj-dejo po nagonu, kadar jih zaloti nevihta ali jih preganjajo lovci. In krčevito stisnjeni drug k drugemu se v mrazu stoletij grejejo s svojim dihom in zro k istemu svetlemu mestu na nebu, odkoder pričakujejo solnca. Njih skupna zgodovina se je razvĳila skozi vse živstvo tja do skrivnostnega začetka življenja na zemlji in mimo zemlje. V vrstah svojih prednikov imajo skupne mučence, osvojevalce, postavodajalce, pevce, stvaritelje simbolov, ustano-vitelje mest. Njih usode na zemlji so si sorodne. Njihova telesa dozorevajo po istem zakonu bolesti in sle. Iz besed vseh zemelj-skih jezikov tvorijo tajnostno duhovno slóvo, ki je ne umejo ne-posvečenci. Drhtenje drevja, jok in smeh vodâ, šepetanje in strast vetrov, bleščanje zvezd in let oblakov so medij, ki skozenj govore drug drugemu iz daljav vseh zemelj in vekov. Njih molčanje na-likuje ekstatični pomirirvi njih najbolj razpaljenih objemov. Nji-hove volje delujejo v eni sferi v hirarkiji vseh volj.

Zakaj volja je tisto, po čemer se ločijo rodovi duhov. Besede imajo svoja izdajska zamolčanja, oči se lahko izognejo uprtemu pogledu, volja pa je gola kakor plapolajoč ogenj. V svojih naglih bliskih odkriva molčeči in tragični svet naših globin in razodeva naše kozmično sorodstvo. Pa bodi volja še tako močna, vedno iz-ravnava samo nalik vetru neenako toploto atmosfer nad pokraji-nami duha. Njen najbolj skriti glas je klic po drugačnem stanju

stvari. Nje pogledi ne bi imeli tiste magične sile, ki jih dela vse-mogočne, če jih ne bi razžarjal privid druge zemlje, drugega ve-soljstva, drugih življenskih možnosti.

Slednji rod duhov živi od vekov do vekov z enim hrepenenjem: da bi sam in edini obvladoval vso zemljo, da bi s težnostjo svojega vrtinca pritegnil nase vse druge sile; da bi s svojo voljo ustvaril tok živih vodâ, ki daje, napeljan še v pustinje, da povsod, koder teče, dolga stoletja poganja slepilna vegetacija obrežij. Da bi s svojim dihom vse nevidno izpremenil v vidno. Da bi se v kraljev-skem sprevedu razbohotal med množico, ki se odmika šepetaje v spoštovanju, s tesnobno grozo pred dvornim veličastjem. Da bi prisilil vse roke, da delajo zanj po vsej zemeljski širini, da bi pridobil vsa njena polja, vtisnil svoj pečat vsemu mišljenju, določil vsemu delu svoje cilje, svoje metode vedi in svoj zmisel ljubezni; da bi opravičil svojo gospodujočo strast in svoje tol-mačenje življenja in smrti. Da bi segel s kraljevsko darežljivostjo v vse zemeljske zaklade in jih razdajal; kajti dajati iz svojega, dajati veke in veke, vso večnost dajati, to je najvišja slast in največji ponos duha, njegova vzvišena nežnost in tajnosten vzrok vsega boja.

A tudi tedaj, ko so duhovnemu rodu pridobili njegovi geniji vso oblast, ko zmagovito posega s svojo voljo v mrzlično delo mili-jonov, žive v globinah življenja izobčenci in delujejo skrivno in zase. Z bolešno gorečnostjo se spoznavajo pred deli svojih pozabljenih mojstrov. Z drhtenjem nežnih, v sencah obledelih rok obračajo strani svoje zgodovine, jačijo zemljo z novimi spoznanji in čakajo, da obnemore zmagovalec in napoči njih dan, ko se opojé z vladanjem, da se razlijó na stavbišča, nudeča razkošje in slast njih graditeljem.

Tako se pri večnem delu izmenjujejo rodovi duhov, kakor menja gospodar svoje orodje po legi zemlje proti solncu in po vrsti letnih časov. In prav kakor čaka spodnja mrtva prst, ki jo mora plug obrniti, da odda hranilne snovi za vzrast življenja, tako čakajo skrite sile v vsem prostoru sveta, da jih obrne viharni plug volje. A tudi volje so podrejene zakonu, ki veleva, da naj nižje oblike delujejo za višje, vse roke pa za izbrane, močne, duhovne roke, poznavajoče zmisel in sovislost celotnega dela. Mar ni upanje zemlje v tem, da bi najvišji rod duhov prevzel vlado nad zemljo?

Po zemlji so hodili osvojevalci, zmagovalci, mučenci in blazniki volje. Pod njihovimi močnimi rokami so se mesili narodi kakor testo; gorela so mesta in bolelost je kipela. Naposled pa so pali,

izčrpani in zlomljeni pod težo svoje nadčloveške vloge: zgnesti razkropljene množice v enoto in stisniti za veke vso zemljo v pest enega samega zakona. Razbili so se, zakaj njih delo so v globinah življenja motile nedobojevane borbe duhov. A večna zeja po enoti, iz katere — naj se tudi tega niso zavedali — je vzniknila njih tragična blaznost, je ostala iz stoletij v stoletja v volji milijonov. Zdaj vre v dušah kakor je vrela nekoč in izpuhteva v svojo dobo vélike zedinjevalce, kakor jih je izpuhtevala vedno. V bojih verstev in jezikov hoče zase vso zemljo, vse vesoljstvo, vso večnost. Na razvalinah mest in svetišč se razcevetajo vrtovi modrecev, da bi tudi ti delovali v duhovnem svetu za sveto delo enote. Za njihov sen gore ognji vseh vignjev, zanj se bojujejo znanstveni delavci v laboratorijih, sužnji v rudnikih, oni, ko pošiljajo brodovja na pot, in knezi tržišč. Njegov svit razsvetljuje vročično gledanje izumiteljev, ki venomer iščejo novih potov, zblizujočih narode preko morja, prenašajočih glas v daljave, navezujočih vedno bolj nežne vezi med vsemi bitji. Nad zrušenimi kipi davnih zmagovalcev, nad napisi, ki pokrivajo stene kraljevskih palač, sanjajo pesniki. Glasba in slika dajeta silo njih verzom, ki znova oživljajo gesto triumfatorjev, zaman se trudečih, da bi s predrzno roko strgali mreže stoletij, ki so razpete nad milijoni.

Najusodnejša boleost zemlje prihaja od tega, da se volja zaustavlja in siloma tlači, da ne more razvijati svoje magične igre rásti in cvetja ter se pridružiti delu svojega duhovnega rodu. To je boleost rane, ki je pohabila stvariteljske roke, boleost malo-dušja in ničevosti. Človeška telesna bolečina redkokdaj zaseka s svojo sekiro tako globoko, da bi pretrgala kroženje sokov k najvišjim vejam duhovnega drevesa. Obseka mu često zgolj stranske veje in vodi nalik sadjarju njegovo krono v višino, ki bi je sicer nikoli ne doseglo. Če pa pronikne ta skrivnostna rana do duše in jo izletargizira in uspava, tedaj nastanejo duhovna stanja, ki so jih s tako globoko jasnovidnostjo raziskavali verski geniji vseh dob. To so stanja nemega obupa, ki izpreminja ples svetov in pomladi v pogrebni sprevod in tisočletni napor narodov v nezmiselno igro. Zaman pa iščete zmisla v vseh blaznostih in pozabljenja v vseh strupih. Ne premagate groze, ki zija iz praznote, odkoder vam veje kot iz gígantskega groba ledena témá kozmosa, vsega razcvelega v zvezdah. Minevajo veki, delujejo volje, vrtinci, ki jih požirajo višji vrtinci in nad vsemi vrtinec, ki nosi svetove. Kdo je obsegel čuda njih nepretrganega gibanja? Na katerih srečnejših zvezdah se nadaljuje njih veličastje, ko celo na naši borni

zemlji prepadeni obstajamo pred slepečimi možnostmi življenja in sanj?

Stopnje so, ki na njih volja ne pozna več ne mržnje ne boja. Z nežnim svitom sočutja razjasnuje poglede. Vse je doumela in se zamislila z mislijo, neizmerno kakor vesoljstvo. Več ne koprni višje. Žar višjih svetov ugaša zanjo. Kaj je sozvočje sfer spričo bolestne godbe trpečih src? V pohlevnosti stopa med bratske množice in s silo, ki si je z njo priborila svoje vzvišeno mesto, skuša presekati spone, oklepajoče neštivilne. A če si je mogoče razdeliti svoj kruh z gladnimi ustmi, ali si je prav tako mogoče deliti svojo podobo sveta z gladnimi očmi?

Ampak tudi nad to voljo, kneževsko in ponižno, ki ne mara videti ničesar razen zemlje in dela na bratskih poljih, so še stopnje. Stopnje, kjer se volja ne plaši več neizmerne bolečine, kjer umeva mistično nujnost prehodnih stoletij in bi hotela v svoji žeji imeti tisoče življenj, da bi mogla trpeti z vsemi, tisoče rok, da bi delala z vsemi, tisoče čutov, da bi vse obsegla, v vseh plamenih razpihala življenje, izostrila in pospešila njegove duhovne borbe in letela z vsemi krili svoje misli in sna, dokler ne bi dospela do cilja, čigar mogočnost slutiti, dasi je ne ume izraziti z besedami. Med njo in ciljem pa leži še célo nebo zvezd in vse skrivnosti časa, nalik jutranjim meglam, pokrivajočim čudežne nerazcvele vrtove. Pa vendar v nje pogledu ne ugasne mrzlična bodrost prodirajočega borca in, nenehoma varana, ne preneha peti, ljubiti, verovati in stvarjati!

(Iz «Hudbe pramenû» prevel B. B o r k o.)

S E R E N I S S I M A

Z G O D O V I N S K I R O M A N — J O Ž E P A H O R

7.

(Nadaljevanje.)

Golja je kmalu spet prišel na Murano. Dekleti sta ga željno pričakovali in gledali, da mu bodo obiski prijetni in vabljeni. Sprehajali so se po parku in dalje po otoku, z gondolo so šli na morje, nekaterikrat celo na lov na močvirnice, ki so se skrivale na plitvih, obraslih obalah. Če pa vreme ni bilo povsem ugodno, so posedali ali na verandi ali na strehi, v razgovorih in šalah ter često tudi igraje.

Pogosto sta ostala Golja in Mocenigova hči sama. Marcela že ni bila več tako potrebna na otoku, zakaj Nevi se je zdravje vračalo naglo. Okrepila se je, in v nekaj tednih so izginili sledovi bolezni. Lice ji je že zagorelo pod mladim solncem. Usta so iz-